

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-6)

13 EKİM (2025)

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DÜNYA AFET RİSKLERİNİN AZALTILMASI GÜNÜ

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 1989 yılında alınan karar sonrası her yılın 13 Ekim günü “Dünya Afet Risklerinin Azaltılması Günü” olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda her 13 Ekim’de, dünya çapında insanların ve toplulukların afetlere maruz kalma durumlarını azaltmaları ve karşılaştıkları riskleri önlemenin önemi konusunda farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır. ¹

Doğa veya insan kaynaklı bir tehlikenin bir toplum üzerinde gösterdiği tesir sonucu ortaya çıkan fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak yaralanmış/hastalanmış çok sayıda insana gereksinim duyduğu sağlık hizmetinin, niceliksel ve/veya niteliksel nedenlerle, yerel imkanlarla sunulamaması ve meydana gelen arz-talep dengesizliği sonucu insanların sakat kalmaya, organ kaybetmeye, ölmeye başlamasına, bu durumla başa çıkabilmek için o toplumun dışarıdan yardım almaya gereksinim duymasına **afet** denir. ²

Afet Riski ise Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü’nde: “Belirli bir tehlikenin, gelecekte belirli bir zaman süresi içinde meydana gelmesi hâlinde, insanlara, insan yerleşmelerine ve doğal çevreye, bunların zarar veya hasar görülebilirlikleri ile orantılı olarak oluşturabileceği kayıpların olasılığı.” şeklinde tanımlanmaktadır. ³

CRED (Centre of Research on the Epidemiology of Disasters) araştırma merkezinin Mayıs 2025’te yayınladığı ‘2024’te Afet Yılı İncelemesi Bülteni’nde 393 doğa kaynaklı afet kaydedilmiştir. Bu olaylar 167,2 milyon kişiyi etkilemekle beraber 16.753 kişinin ölüme sebep olmuştur. Bu afetlerin sebep olduğu ekonomik kayıp ise 242 milyar dolardır. Bu rapora göre 2024 yılı Asya’da binlerce ölüme neden olan aşırı sıcaklık olaylarıyla öne çıkmaktadır. ⁴

Afetlerin yol açtığı finansal yük zaman içerisinde anlamlı ölçüde artmaktadır. Doğrudan afet maliyetleri yılda yaklaşık 202 milyar dolara yükselirken, 2025 ile ilgili küresel değerlendirme raporu, gerçek maliyetin yaklaşık 2,3 trilyon dolar ile 11 kat daha yüksek olduğunu tahmin etmektedir. ⁵

Bu verilerden de anlaşılacağı üzere afetleri önlemede risk azaltma önemlidir. Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi her yıl farklı bir tema ile dikkat çekmeye çalıştığı Uluslararası Afet Risklerinin Azaltılması Günü için 2025 yılında “**Afetlere Değil, Dirençliliğe Fon Sağlayın**” temasını seçmiştir.

¹ [İnternet] Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. (2023, 13 Ekim). *13 Ekim Dünya Afet Riskini Azaltma Günü basın açıklaması*. TİHEK. <https://www.tih.gov.tr/13-ekim-dunya-afet-riskini-azaltma-gunu-basin-aciklamasi> Erişim tarihi: 29.09.2025

² Altıntaş, K. H. Afet Tıbbı ile İlgili Temel Kavramlar. İçinde: HAMER Acil ve Afet Durumlarında Sağlık Yönetimi (Ed: Kerim Hakan Altıntaş) Hacettepe Üniversitesi yayınları, Ankara, 2013 Sf. 13

³ [İnternet] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı - Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. Afet Riski. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> Erişim tarihi: 29.09.2025

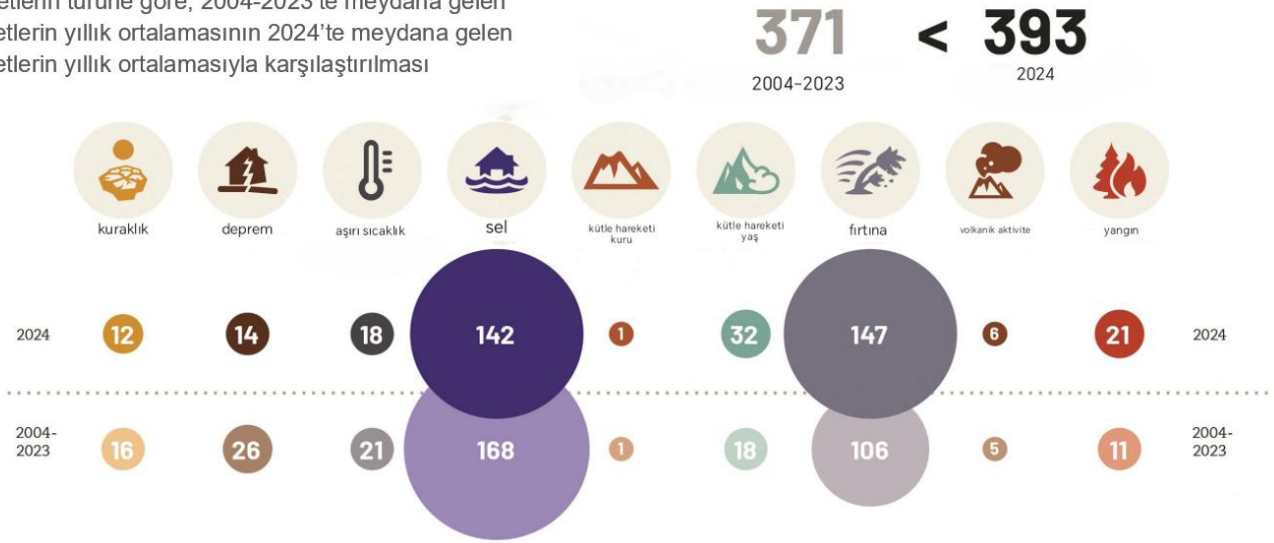
⁴ [İnternet] Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). (Mayıs 2025). *CRED Crunch Bülteni, Sayı 78: 2024 Afet Yılına Genel Bakış*. PreventionWeb. <https://www.preventionweb.net/publication/cred-crunch-newsletter-issue-no-78-may-2025-disaster-year-review-2024> Erişim tarihi: 29.09.2025

⁵ [İnternet] United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Integrated Disaster Risk Reduction Repository. *International Day for Disaster Risk Reduction 2025: Fund Resilience, Not Disasters* <https://iddrr.undrr.org/> Erişim tarihi: 29.09.2025

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-6)

Afete Dirençlilik “Tehlikelere açık bir sistem, toplum veya topluluğun afet tehlikesine karşı dayanıklı olabilme, bununla baş edebilme, afetlerin etkisini kısa sürede gidererek iyileştirme kapasitesidir. Başka bir ifade ile tehlikeli bir oluşumun etkilerini zamanında ve etkili olarak ön görme, tahmin etme, uyum sağlama, önleme, azaltma, baş edebilme ve iyileştirme yeteneği.” olarak tanımlanır.⁶

Afetlerin türüne göre; 2004-2023'te meydana gelen afetlerin yıllık ortalamasının 2024'te meydana gelen afetlerin yıllık ortalamasıyla karşılaştırılması

7

Afetlere Dirençli Toplum ise “Afet sonrası yaşanan acil durum sürecinin ardından, toplumun olası yeni bir afete karşı daha dirençli kılınması amacıyla yapılan zarar azaltma, hazırlık ve iyileştirme faaliyetleri sonucunda ulaşılan yeterlilik düzeyidir. Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması konusunda eğitilmiş ve bilinçli olduğu ve etkin önlemler alabildiği için her tür ve büyüklükteki afetlerden olabildiğince az zarar gören ve hazırlıklı olduğu için de kısa süre içinde ve dışarıdan büyük yardımlar almadan normal yaşam düzenine dönebilen toplulukları ifade eder.”⁸

2025 yılı temasının vermek istediği ana mesajlar şunlardır;

- Afetler, ekonomik refahı ve sürdürülebilir kalkınmayı tehdit eden, giderek büyüyen bir sorun haline gelmiştir. Afetlerin yarattığı maliyetler çoğu zaman göz ardı edilmekte ve yönetilemez boyutlara ulaşmaktadır.
- Afetlerin mali yükü, ülkeleri artan borç ve azalan gelirle karşı karşıya bırakmakta, tekrarlayan insani krizlere yol açmaktadır.
- Uluslararası yardımların azalması, afet risklerinin azaltılmasına yönelik yatırımların hayati önem taşımasını sağlamaktadır.

⁶ [Internet] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı - Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü. Afete Dirençlilik. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> Erişim tarihi: 06.10.2025

⁷ Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). (24 Mayıs 2025). *Disaster Year In Review 2024* (CRED Crunch No. 78). EM-DAT. <https://files.emdat.be/2025/05/CredCrunch78.pdf>

⁸ [Internet] T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı - Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, Afete Dirençli Toplum, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> Erişim tarihi: 06.10.2025

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-6)**

- Afet risk azaltımı için ayrılan fonların kesilmesi, gelecekte daha büyük ekonomik kayıplara ve artan insani ihtiyaçlara zemin hazırlamaktadır.
- Afetlere karşı maliyetleri azaltabilmek için ülkelerin afet risk azaltımına daha fazla kaynak ayırması ve tüm kalkınma yatırımlarında risk odaklı yaklaşımlar benimsemesi gerekmektedir.⁵

INTERNATIONAL DAY FOR DISASTER RISK REDUCTION

9

(Uluslararası Afet Risklerinin Azaltılması Günü)

⁹ [Internet] United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Integrated Disaster Risk Reduction Repository. *International Day for Disaster Risk Reduction: Social media toolkit*. <https://iddrr.undrr.org/social-toolkit> Erişim tarihi: 01.10.2025

Bu doküman, Dr. Busenur KIRBUĞA ve Dr. Pınar DİLBAZ tarafından, Prof. Dr. K. Hakan ALTINTAŞ danışmanlığında 9.10.2025 tarihinde hazırlanmıştır. Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb ortamlarda kullanılması önerilmektedir: Kırbuğa B., Dilbaz P., Altıntaş H Uluslararası Afet Risklerinin Azaltılması Günü-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2025/2026-6 [Internet] <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/>. Erişim:9.10.2025.